

TÄYTTÖOHJE: Lue infoteksti ja vastaa kaikkiin kysymyksiin. Tee vastausten perusteella nykytilanteen itsearviointi arvosanalla 1-5 sen mukaisesti, kuinka paljon kyseinen osa-alue vaatii kehittämistä. Arvioi ja kirjoita sen jälkeen mahdollisuutenne vaikuttaa vastauksissa esille nousseisiin seikkoihin. Pohdi ja merkitse, mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten. Kirjoita yhteenveto vastuullisuussuunnitelmaan.

Valitkaa vastuullisuussuunnitelmaan ensisijaisesti ne kehittämiskohteet, jotka ovat saaneet heikon arvosanan (1-2) ja joiden kehittämällä arvioitte olevan suurimman vaikutuksen.

Hankinnat

Hankintatoimi on ruokapalveluiden yksi strategisesti tärkeimmistä prosesseista. Tuotteiden ja palveluiden hankinnoilla on merkittävä vaikutus vastuullisuuden eri osa-alueisiin.

Tuote- ja palveluhankintojen suunnittelu vaatii vankkaa osaamista, suunnitelmallisuutta ja riittäviä resursseja. Hankintojen kartoitus ja suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä ruokapalveluasiantuntijoiden, ravitsemusasiantuntijan, organisaation hankintasuunnittelijan ja yhteishankintayksikön tai hankintapalvelun asiantuntijan kanssa. Kaikille hankinnoille on hyvä laatia vähimmäis- ja laatuvaatimukset.

Hankintaprosessi

Onnistuneen hankinnan edellytys on hyvin valmisteltu sekä suunnitelmallisesti läpiviety hankintaprosessi, joka voi kestää jopa vuoden. Suunnittelu on hyvä aloittaa jo edellisen sopimuskauden aikana.

Hankintalaki kannustaa tekemään markkinakartoituksen hankintaa valmisteltaessa. Markkinakartoituksella selvitetään markkinoiden tilanne ja saatavilla olevat tuotteet. Lisäksi siinä aktivoidaan parhaat mahdolliset tarjoajat sekä yhteistyökumppanit sekä tiedotetaan toimittajille tulevasta hankinnasta ja sen vaatimuksista. Markkinakartoitus ja -vuoropuhelu parantavat tuottajien osallistumista ja menestymismahdollisuutta tarjouskilpailussa sekä vähentää virheitä ja epäselvyyksiä tarjouspyynnöissä. On hyvä muistaa, että myös tarjoaja tarvitsee aikaa laadukkaasti tarjouksen valmisteluun ja jättämiseen. Hankintaprosessin elinkaareissa tarjouspyynnön laatiminen ja kilpailuttaminen on kaikkein vähiten aikaa vievä toiminto.

Mitä resursseja tuote- ja palveluhankintojen suunnitteluun on varattu?	Hankintakoordinaattori osa-aikaisena oman työnsä ohella				
Ketkä substanssiosaajat osallistuvat hankintavaatimusten ja laatukriteereiden määrittelyyn?	Ateria- ja puhtauspalvelupäällikkö ja esihenkilöt. Tarvittaessa työjohto ja palveluohjaaja				
Tehdäänkö markkinakartoitus ja käydäänkö markkinavuoropuheluja mahdollisten tarjoajien kanssa?	Tehdään markkinakartoitus ja käydään toimittajien kanssa markkinavuoropuheluja				
Miten tarjoajien on mahdollista vaikuttaa tarjouspyynnön sisältöön ennen sen julkaisua?	Tarjouspyynnön valmisteluvaiheessa kysymyksiä ja mahdollisuus kommentoida tarjouspyyntöä.				
Miten ruokapalvelun ja asiakkaiden hankintastrategia ja –tavoitteet sekä tuotteiden laatuvaatimukset toteutuvat tarjouspyynnöissä?	Perustana elintarvikehankinnoissa on ruokasuositukset ja palveluhankinnoissa kysytään millaisia tarpeita asiakkaalla in.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					

ALKUKARTOITUS - HANKINNAT

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen
		X		X

Hankintaosaamisen kehittäminen

Hankintataitojen kehittäminen on edellytys onnistuneelle hankinnalle. Kilpailutusprosessi on yksi hankintojen vaativimmista osuuksista. Hankinnassa pitääkin keskittyä huomioimaan laajemmin koko prosessi ruokapalveluiden tarpeiden suunnittelusta tehtyjen sopimusten ja toimittajien hallintaan. Hankintojen suunnittelu vaatii ammattitaitoa. Hankintahenkilöstön osaamistaso tulee määritellä yrityksen hankintastrategiassa.

Millä tavalla hyödynnetään hankintojen suunnittelussa ja tekemisessä osaavaa hankinta-asiantuntijaa?	Hankintoja valmistelee hankinta-asiantuntija				
Miten hankintaosaamista pidetään yllä ja päivitetään?	Koulutukset ja tietojen päivitykset hankinnoista vastaaville henkilöille.				
Miten hankintaosaaminen määritellään hankintastrategiassa?	lin kunnalla ei ole voimassa olevaa hankintastrategiaa				
Miten ruokapalveluiden edustajalla on mahdollisuus vaikuttaa tuote- ja palveluhankintojen vaatimusten tekemiseen?	Ruokapalvelujen edustaja osallistuu omien toimialojensa hankintojen valmisteluun ja päätöksentekoon				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		X		X	

Hankintojen kustannukset ja analyysi

Hankintoja tehostamalla, yhteishankintasopimuksilla sekä suoratoimituksilla pyritään saavuttamaan kustannussäästöjä. Hankinta-analyysiin kuvataan, miten hankinnat toteutetaan organisaatiossa. Analyysiin määritellään mm. hankintaohjeistukset ja -menettelyt, raaka-ainevalinnat ja -kustannukset, ympäristömerkityt tuotteet sekä energian ja veden kulutuksesta aiheutuneet kustannukset. Hankinta-analyysi paljastaa ruokapalveluille, mihin raha käytetään ja sen avulla voidaan löytää hankintoihin vastuullisuuden kehittämiskohteita. Nykytilan kuvaus hankintatoimen sen hetkisestä tilasta ja toimista on tästä syystä tärkeää. Hinta voi olla hankinnassa määräävä peruste, jos vähimmäisvaatimukset on suunniteltu erittäin tarkkaan ja tiedetään, että hankinnalle saadaan tarjoajia.

Aktiivinen viestintä tukee kustannustehokkaita ja vastuullisia hankintoja. Kustannusten näkyväksi tekeminen johdolle, edesauttaa hankintojen rahoituksen riittävyyttä. Tarvittavat raaka-ainemuutokset ruokalistoilla ovat hyväksyttävissä, kun ne ovat yhteisesti eri osapuolten kanssa sovittu.

Millainen ja miten usein hankinta-analyysi tehdään?	Kerran vuodessa				
Millä tavalla hankintojen hinnan kehitystä seurataan ja onko siihen olemassa toimivat mittarit?	Hankintojen seuranta ja hintatietous hankintayhteistyökumppanien kautta.				
Mitä tukea saadaan raportointiin ja selvityksiin esim. tukuilta ja hankintayksiköiltä?	Tukkujen ostoraportit ja niiden hyödyntäminen hintojen ja tuotetietojen analysoinnissa.				
Kenelle ja miten hankintojen kustannuksista raportoidaan ja viestitään?	Vastuullisille tilaajille ja heidän kauttaan keittiöille.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		X		X	

Hankintojen ennakointi

Elintarvikkeiden saatavuus varmistetaan ennakoimalla hankinnat. Ruokalista on ennakkoinnin tärkein työkalu. Ruokalistan ja tuotannonohjausjärjestelmistä muodostuvan tiedon perusteella saadaan tieto tarvittavista raaka-aineista ja niiden määristä. Mitä pidemmälle ajalle ennakointi voidaan tehdä, sitä paremmin tavarantoimittajat ja tuottajat voivat varautua kysyntään.

Perusraaka-aineiden, kuten perunan, juuresten, vihannesten, lihan ja maidon osalta on hyvä tehdä ennakoitua vähintään puoli vuotta eteenpäin. Tieto tuotteiden laatuvaatimuksista ja käyttömääristä vuositason on hyvä kertoa toimittajille, tuottajille ja jatkojalostajille jo kilpailutuksen suunnitteluvaiheessa.

Ennakointia voi tehdä tuotannonohjausjärjestelmien kautta Ennustepankkiin, joka kerää eri ruokapalveluiden ruokalistoilta tarpeet samaan järjestelmään.

Miten varmistetaan raaka-aineiden saatavuus toimittajilta?	Ennakkotilaukset ja ennusteet tulevista tilauksista.				
Onko toimittajille ilmoitettu tilausrytmi ja kertaostomäärät?	On ilmoitettu ja laitettu ruokalistat ennakkoon vuodeksi kerrallaan. Muutoksista ilmoitetaan erikseen.				
Millaisia toimintatapoja, järjestelmiä tai työkaluja ennakointiin on käytössä?	Ennusteet ruokalistakierron mukaan. Käytetään tuotannonohjausjärjestelmiä ja niihin kertynyttä tietovarantoa. Toimittajien tilauspohjien hyödyntäminen.				
Miten pitkällä aikajaksolla eri raaka-aineryhmissä ennakoitua tehdään?	Ennakot annetaan kuukaudeksi kerrallaan.				
Miten Ennustepankkia tms. ennakointijärjestelmää hyödynnetään?	Ei käytössä				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x		x	

Jäljitettävyys

Tuotteen jäljitettävyys tarkoittaa sitä, että tuotteen koko valmistusprosessi ja sen kulkema matka on tiedossa ja dokumentoituja. Tämä mahdollistaa tuotteen alkuperän selvittämisen ja varmistamisen, että tuote on valmistettu turvallisesti sekä kestävästi.

Jäljitettävyyden avulla selvitetään esimerkiksi, missä ja milloin tuote on valmistettu, mitkä raaka-aineet ovat olleet käytössä, miten tuotetta on käsitelty sen valmistuksen aikana, sekä miten se on kuljetettu ja varastoitu ennen sen saapumista loppukäyttäjälle. Lisäksi huomioidaan tuotteen käytöstä poistamisen toimenpiteet.

Tuotteen jäljitettävyys on erityisen tärkeää esimerkiksi elintarvikkeiden kohdalla, joissa turvallisuus ja laatukontrolli ovat ensiarvoisen tärkeitä. Ruokapalvelut ovat vastuussa hankkimiensa raaka-aineiden ja elintarvikkeiden jäljitettävyydestä. Jäljitettävyysetketju on tärkeä selvittää myös siksi, että omalla toiminnalla ei vastuuttomasti ulkoisteta ongelmia hankittavien tuotteiden alkuperämaihin, vaan tunnistetaan toimitusketjun vastuullisuus globaalisti.

Miten tuotteiden alkuperä ja tuotantoketju varmistetaan?	Hankintoja valmisteltaessa määritellään tuotteille ekologiset ja sosiaaliset tavoitteet.				
Mistä luotettava tieto saadaan?	Tavarantoimittajien kautta.				
Miten tarjouspyynnössä vaaditaan tuotteiden jäljitettävyystietoja?	Hankinta-asiakirjoissa määritellään ja edellytetään tuotteiden jäljitettävyyttä.				
Miten komponenttien vastuullisuuteen vaikutetaan, esim. elintarvikekomponenttien valmistukseen käytettävien raaka-aineiden alkutuotannon ympäristövaikutuksiin?	Määritellään hankintojen valmistelun ja tarjouspyyntöjen kautta. Tehdään auditointeja toimittajien toimipisteisiin.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		X		X	

Kiertotalous

Kiertotalous on yksinkertaisimmillaan jätteen joutuvien tuotteiden määrän minimoimista ja tuotteiden elinkaaren pidentämisestä. Se on tuotantoa, jossa olemassa olevat materiaalit ja tuotteet hyödynnetään mahdollisimman pitkälle. Kiertotalous vähentää ympäristön kuormitusta ja pienentää organisaation haitallisia ympäristövaikutuksia sekä tuotantotaloudellista hyötyä. Kiertotalous synnyttää uusia innovaatioita tuotteiden uudelleen käyttämiseksi.

Kiertotaloutta tukee lainaaminen, vuokraaminen, liisaus, uudelleen käyttäminen, korjaaminen, kunnostaminen ja kierrättäminen. Ruokahankinnoissa kierrättämistä parhaimmillaan voisi olla raaka-aineiden sivuvirtojen hankinnat tai ns. kakkosluokan raaka-aineiden hyödyntäminen. Hankinnoissa on hyvä huomioida tuotteiden koko elinkaari käytöstä poistamiseen asti.

Miten hankintoja suunniteltaessa on huomioitu vuokraus sekä mahdollisuus ostaa käytettyjä tuotteita?	Huomioidaan jo valmisteluvaiheessa.				
Millainen suunnitelma on tehty tuotteiden ja tarvikkeiden uudelleen käytölle tai kierrättämiselle?	lin kunnan talousarvioon asetetut kestävän kehityksen tavoitteet.				
Miten hankinnoissa on huomioitu tuotteiden pakkausmateriaalien kierrätettävyyttä?	Ei vielä asetettu tavoitteita				
Mitä kakkosluokan tuotteita on käytössä?	Ei asetettuja tavoitteita				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
			X		
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x	x	x	

Ihmisoikeudet

Hankintojen sosiaaliset vaikutukset on hyvä selvittää ja tunnistaa. Sosiaalisesti kestävät hankinnat voivat edistää esim. heikoimmassa asemassa olevien työllistymistä sekä ihmisoikeuksien toteutumista. Samalla ne edistävät tasa-arvoisen yhteiskuntamallin toteutumista paikallisesti, kansallisesti tai globaalisti.

Hankintakriteereitä laadittaessa on hyvä huomioida tuotteiden valmistamisen osalta lapsityövoiman sekä pakkotyön käytön kieltäminen sekä työntekijöiden työoloihin liittyvät vaatimukset. Pitkissä alihankintaketjuissa sosiaalisen kestävyuden läpinäkyvyys usein häviää. Varsinkin suurien ja kalliiden hankintojen sosiaalisten vaikutusten riskiarviointi tulee tehdä ennen hankinnan käynnistämistä.

Miten sosiaalisten vaikutusten riskiarviointi on tehty?	Ei vielä tehty				
Miten sosiaalinen vastuullisuus huomioidaan hankinnoissa?	Asetettu kriteereihin sosiaalinen työllistäminen,				
Miten sosiaalinen vastuullisuus huomioidaan alihankintaketjuissa?	Huomioidaan hankintakriteereissä samoin kuin päävastuullisen toimijan osalta.				
Miten varmistetaan, että hankinnat täyttävät sosiaalisen kestävyden kriteerit?	Kirjaamiset ja raportointi kolmen kuukauden välein hankinta-asiakirjojen mukaan.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x	x	x	

Tuotteen kotimaisuusasteen todentaminen

Kotimaisuusasteen todentaminen tarkoittaa tuotteen tai raaka-aineen alkuperän selvittämistä ja sen määrittämistä. Teollisten tuotteiden kotimaisuusasteen todentaminen voi olla haastavaa, koska raaka-aineet voivat olla peräisin useista eri maista. Myös tuotannon eri vaiheet voivat tapahtua eri maissa. Tuotteen valmistusmaatieto ei kerro totuutta tuotteeseen käytettyjen raaka-aineiden alkuperämaasta. Elintarvikkeiden alkuperämaamerkintöjä säännellään EU-tasolla ja Suomessa on voimassa laki elintarvikkeiden valvonnasta ja markkinoinnista, joka määrittelee tietyt vaatimukset tuotteiden alkuperän ilmoittamiselle.

Osasta tuotteita löytyy alkuperätietojen selvittämistä helpottavia merkkejä. Esimerkiksi Avainlippu-merkki osoittaa, että tuote on valmistettu Suomessa ja sen kotimaisuusaste on vähintään 50 prosenttia omakustannusarvosta. Avainlippu kertoo enemmänkin suomalaisesta työstä kuin raaka-aineiden alkuperästä. Hyvää Suomesta -merkki kertoo sekä kotimaisesta työstä että raaka-aineen kotimaisuudesta. Hyvää Suomesta- merkin kriteerien mukaan, lihan, kalan, munan ja maidon tulee olla 100 % suomalaista. Tuotteen sisältäessä useampaa kuin yhtä raaka-ainetta, tulee raaka-aineiden olla 75-100 % suomalaista. Sirkkalehti-merkki puolestaan takaa sen, että kasviraaka-aine on viljelty ja/tai jalostettu aina Suomessa.

Miten kotimaisuusaste varmistetaan tavarantoimittajilta ja mihin tieto kotimaisuusasteesta perustuu?	Hankinta-asiakirjoissa määritellään tuotteille kotimaisuusaste Tieto perustuu tavarantoimittajien antamiin tietoihin				
Millaisia kotimaisuutta edistäviä vaatimuksia on asetettu eri tuoteryhmille?	Lihatuotteilta edellytetään kotimaisia tuotteita, samoin suurelta osin maitotaloustuotteista ja kasvikunnan tuotteista esim. juurekset.				
Miten kotimaisuusasteesta raportoidaan?	Tavarantoimittajien kautta saatujen raporttien pohjalta.				
Onko yleisimpiin alkuperämerkkeihin ja niiden kriteereihin tutustuttu?	Kyllä on, ne ovat osa käytäntöä.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		X		X	

Elintarvikkeet

Elintarvikehankinnoille tulee asettaa vähimmäisvaatimuksia. Pisteytettävistä laatuvaatimuksista tulee keskustella markkinavuoropuheluissa. Elintarvikehankinnat on mahdollista jaksottaa siten, että kaikkia elintarvikeryhmiä ei kilpailuteta yhtä aikaa, vaan esim. yhtenä vuonna kilpailutetaan leivät ja toisena tuoreet kasvikset jne. Laajoille elintarvikekokonaisuuksille on vain harvoja tarjoajia. Sallimalla osa- ja rivitarjoukset ja jakamalla isot hankintakokonaisuudet pienempiin osiin tai erillisiin tarjouspyyntöihin saadaan riittävästi tarjoajia toimittajiksi.

Ruokalistasuunnittelu on tärkeä pohja elintarvikehankinnoille. Vastuullisia elintarvikehankintoja on käsitelty ruokalistasuunnittelu-teeman alla. Motivan tuottama opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin opastaa tuoteryhmittäin hankintavaatimusten käyttöön.

Mihin tuoteryhmiin on laadittu vastuullisuusvaatimuksia?	Liha, maito ja juurekset				
Missä tuoteryhmissä on hyödynnetty Motivan opasta elintarvikkeiden vastuullisuusvaatimusten laatimisessa?	Kaikissa tuoteryhmissä hyödynnetään Motivan ohjeistusta				
Miten hyödynnetään hankintojen jaksottaminen ja mahdollisuus tarjota osa- ja rivitarjouksia?	Jaksotus on käytössä. Rivikohtaisista tarjouksista on luovuttu, tilalle on otettu toimittajan mahdollisuus tulla mukaan DPS-järjestelmän kautta. Osatarjoukset on mahdollisia, hankinta valmistellaan tuoteryhmäkohtaisena jolloin mahdollisuus jättää tarjous sen mukaisesti, osa kerrallaan.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x		x	

Keittiön käyttötarvikkeet

Ruokapalvelut hankkivat paljon astioita sekä ruoanvalmistukseen tarvittavia työvälineitä. Myös käyttötarvikkeiden hankinnassa tulee huomioida vastuullisuus ja kierrätys sekä valmistuksen ympäristövaikutukset. On hyvä kiinnittää huomio astioita valmistavien yritysten vastuullisuusohjelmiin ja työntekijöiden työoloihin ja muihin sosiaalisiin tekijöihin.

Miten hankintakriteereissä huomioidaan käyttötarvikkeiden valmistuksen ympäristövaikutukset?

Ei vielä laajamittaisesti huomioitu. Osassa tuotteissa kierrätys/uusiokäyttöön palautus.

Miten hankintakriteereissä huomioidaan työntekijöiden työskentelyolosuhteet ja palkkaus valmistusmaassa?

EU:n asettamat vaatimuksen ja suomen lainsäädännön asettamat vaatimukset ovat pakollisina vaatimuksina.

Miten vaaditaan kierrätysmateriaalien käyttö astioiden hankinnassa?

Huomioidaan mahdollisuuksien mukaan, esim. pakkausmateriaaleissa.

Itsearviointi 1-5

1 = vähän tehty
5 = paljon tehty

Merkitse X

1

2

3

4

5

X

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X

Kulttuurinen

Ekologinen

Sosiaalinen

Taloudellinen

X

x

X

Koneet ja laitteet

Uusien koneiden ja laitteiden hankinnassa otetaan huomioon laitteiden energiatehokkuus sekä koneiden ja laitteiden elinkaari eli korjattavuus ja huollettavuus. Modernit keittiölaitteet lisäävät sosiaalista vastuullisuutta ja oikein käytettyinä tukevat työturvallisuutta. Laitteiden oikeanlaisella käytöllä ja huollolla voidaan lisätä niiden käyttöikää ja vähentää valmistushävikkiä. Henkilökunnan kouluttaminen uusien laitteiden hankinnan ja käyttöönoton yhteydessä on ensiarvioisen tärkeää.

Miten koneiden ja laitteiden hankinnassa on hyödynnetty ympäristömerkkejä tai niiden vaatimuksia?

Huomioidaan hankintaa valmisteltaessa. Huomioidaan mm. kierrätys, energian käyttö ja ympäristömerkinnät.

Kuinka pitkäksi aikaa varaosien sekä määräaikaisten huolto- ja korjauspalveluiden saatavuus on vaadittu? (huolto- ja korjaussuunnitelma)

Hankinnan laajuuteen ja laatuun nähden edellytetään tuotteen elinkaaren aikaista varaosien ja huollon saatavuutta.

Miten koneen hankintavaiheessa on huomioitu vedenkulutus sekä elinkaaren aikaiset kustannukset osana hankintahintaa?

Energian ja veden kulutuksesta ilmoittaminen, laskelmat elinkaaren aikaisista kustannuksista.

Huomioidaan niin pitkälti kuin mahdollista.

Miten hankinnassa on huomioitu koneiden ja laitteiden kierrätettävyyttä?

Edellytetään toimittajaa ottamaan vastaan käytöstä poistettu tuote.

Miten käyttökoulutus varmistetaan uusien laitteita hankittaessa?

Käyttökoulutus on osa hankintaa ja se suunnitellaan tavarantoimittajan kanssa heti kun hankinta on tehty ja vuiety päätökseen.

Edellytetään koulutusta ja kertausta koulutusta, kun konetta/laitetta on käytetty vähän kaikkia

Itsearviointi 1-5
1 = vähän tehty
5 = paljon tehty
Merkitse X

1

2

3

4

5

X

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X

Kulttuurinen

Ekologinen

Sosiaalinen

Taloudellinen

X

X

X

Pesu- ja puhdistusaineet

Pesu- ja puhdistusaineiden käytön määrää vähennetään käyttämällä vain tarvittava määrä tuotetta. Ekologiset pesu- ja puhdistusaineet on suunniteltu vähentämään ympäristövaikutuksia, mutta kuitenkin toimimaan tarkoituksenmukaisesti. Tuotteiden valmistuksessa on huomioitu niiden käytön aiheuttamat ympäristövaikutukset. Ekologisilla pesu- ja puhdistusaineilla on useita hyviä ominaisuuksia. Ne sisältävät vähemmän kemikaaleja ja haitallisia aineita, kuten fosfaatteja, klooria ja keinotekoisia hajusteita, jotka voivat olla haitallisia ihmisten terveydelle ja ympäristölle. Sen sijaan vastuulliset pesu- ja puhdistusaineet sisältävät luonnollisia ja biologisesti hajoavia ainesosia, kuten kasvipörsäisiä tensidejä ja etikkaa.

Vastuulliset pesu- ja puhdistusaineet ovat myös usein pakattu ympäristöystävällisempiin materiaaleihin, kuten kierrätysmateriaaleista valmistettuihin pulloihin ja pakkauksiin. Ne ovat myös yleensä tiivistettyjä, mikä vähentää pakkausjätettä ja kuljetuskustannuksia. EU:n Joutsenmerkillä tai Pohjoismaisella Ympäristömerkillä merkityt tuotteet on testattu ja todettu vähemmän ympäristöä kuormittaviksi.

Miten kilpailutuksessa on huomioitu ympäristömerkityt siivousaineet?

Edellytetään ympäristömerkintöjä jo hankintoja kilpailutettaessa.
Joidenkin tuotteiden osalta esim. vahat/vahanpoistoaineet ei vielä saatavissa.

Onko ympäristömerkityt siivousaineet jo käytössä? Miten niiden käyttöä voisi edistää?

Kyllä on,
Määritelty strategisissa tavoitteissa käyttöprosentti kaikista pesuainehankinnoista.

Onko tehty kemikaalilista sekä pesu- ja puhdistusaineiden turvallisen käytön ja hävittämisen ohjeistus?

Kyllä on, käyttösuunnitelmat ja palautus ohjeistukset ovat käytössä.

Miten varmistetaan kemikaalien turvallinen ja säädösten mukainen varastointi?

Ohjeet varastointiin ja varastokiertoon on käytössä.

Itsearviointi 1-5
1 = vähän tehty
5 = paljon tehty
Merkitse X

1

2

3

4

5

X

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X

Kulttuurinen

Ekologinen

Sosiaalinen

Taloudellinen

x

x

Tekstiilit

Vastuulliset tekstiilihankinnat (työvaatteet, pöytäliinat, verhot, matot) ovat yhä tärkeämpää ruokapalveluille, jotka haluavat olla mukana vastuullisen kehityksen edistämisessä ja vähentää omaa ympäristökuormitustaan.

Tekstiilihankinnoissa on mahdollista huomioida tuotteiden vaikutukset ympäristöön ja ihmisten terveyteen. Tärkeitä tekijöitä ovat mm. tuotteiden valmistuksessa käytetyt materiaalit ja menetelmät, tuotteiden käyttöikä, tuotannon eettisyys, työntekijöiden oikeuksien toteutuminen sekä tuotteiden kierrätettävyys ja biologinen hajoavuus. Myös korjauspalveluiden saatavuuteen on hyvä kiinnittää huomiota.

Millaisia vastuullisuusvaatimuksia ja -kriteereitä käytetään tekstiilihankinnoissa?	Eko ja Ökötex- merkinnät.				
	Kestävyys kierrätettävyys ja uudelleen käyttö				
Miten hankintakriteereissä huomioidaan työntekijöiden työskentelyolosuhteet ja palkkaus valmistusmaassa?	Hankintalain mukaiset vaatimukset.				
	Tuojan selvitysvastuu. Mahdollisuuksien mukaan käytetään kotimaista valmistajaa.				
Miten hankintakriteereissä huomioidaan tekstiilien valmistuksen ympäristövaikutukset?	Edellytetään Ökötex merkintöjä ja raportointia ympäristö vaikutuksista.				
Miten tekstiilien käyttöikää pyritään pidentämään?	Huolto ja korjaus ohjeiden mukaisesti.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty	1	2	3	4	5
Merkitse X			X		
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x	x	x	

Pakkausmateriaalit

Ruokapalveluissa käytettävien pakkausmateriaalien hankinnoissa tulee huomioida käyttötarkoitukseen sopiva pakkauskoko ja pakkausmateriaalin kierrätettävyyttä. Kertakäyttöisten pakkausmateriaalien, erityisesti muovituotteiden käyttöä tulee vähentää.

Järkevä materiaalivalinta vaihtelee tapauskohtaisesti. Kertakäyttöisiä astioita ja pusseja käytettäessä säästetään pesuun kuluva vettä ja pesuaineita sekä vältytään kuljettamasta kuljetusastioita kuten teräksisiä GN-astioita edestakaisin toimipisteiden välillä. Toisaalta jätteen määrä lisääntyy, jolloin pakkausmateriaalien kierrätettävyyttä korostuu.

Käytössä oleva tuotantotapa vaikuttaa pakkausten valintaan, sillä varastointi ja kuljetukset edellyttävät materiaalien kestävyttä. Pakkausten tulee olla elintarvikekäyttöön soveltuvia, tarpeeksi tiiviitä, eivätkä ne saa läpäistä hajuja tai makuja. Hyvä pakkaus on osa tuoteturvallisuutta.

Miten on huomioitu pakkausmateriaalien valmistuksen ympäristövaikutukset?	Hankintakriteereissä määritellään pakollisia vaatimuksia				
Miten ruoan kuljetus ja tuotantotapa vaikuttavat pakkausmateriaalin valintaan?	Käytössä pestävät astiat ja kuljetuslaatikot/vaunut				
Miten pakkausvalinnoilla on pystytty vaikuttamaan ruokahävikin määrään?	Ei vaikutusta hävikin määrään. Levitteiden käytössä vähennetty hävikkiä siirtymällä leviteannosteljiin suurissa kohteissa.				
Miten pakkausmateriaalit kierrätetään?	Erilliskeräys kaikissa toimipisteissä				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
			X		
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x		x	

Kertakäyttötarvikkeet

Tyypillisiä ruokapalveluiden käyttämiä kertakäyttötarvikkeita ovat esimerkiksi muoviset aterimet, lautaset ja muki sekä ateriapakkaukset. Kertakäyttötuotteet ovat usein edullisia, käteviä ja nopeita käyttää, mutta niiden ympäristövaikutukset ovat huomattavat.

Kertakäyttötuotteiden aiheuttama ympäristökuormitus liittyy ennen kaikkea niiden valmistusmateriaaleihin ja tuotteiden hävittämiseen. Usein kertakäyttötuotteet valmistetaan öljypohjaisista muoveista, jotka eivät ole kierrätettäviä tai hajoavia. Tämän vuoksi suuri osa kertakäyttötuotteista päättyy kaatopaikoille tai ympäristöön, missä ne voivat aiheuttaa merkittävää roskaantumista ja haitata eläinten sekä ihmisten terveyttä.

Kertakäyttötuotteiden käyttöä voidaan vähentää valitsemalla kestävämpiä vaihtoehtoja, kuten uudelleenkäytettäviä astioita ja pyyhkeitä. Kertakäyttötuotteiden käyttöä rajoitetaan yhä enemmän lainsäädännöllä ja verotuksella.

Mitä toimenpiteitä on tehty, että kertakäyttötuotteiden käyttö on saatu mahdollisimman vähäiseksi?

siirrytty käyttämään käsipapereiden sijasta kangaspyyhkeitä.

Pestävät ja uudelleen käytettävät astiat käytössä ruoan jakelussa

Miten hankinnassa huomioidaan ympäristömerkityt kertakäyttöastiat sekä paperituotteet?

Käytössä niiden tuotteiden osalta, joissa mahdollista käyttää pestäviä/uudelleenkäytettäviä astioita.

Miten ympäristömerkittyjen kertakäyttötuotteiden käyttöä voisi edistää?

Hankitaan ja käytetään pääasiassa ympäristömerkittyjä tuotteita.

Itsearviointi 1-5
1 = vähän tehty
5 = paljon tehty
Merkitse X

1

2

3

4

5

X

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X

Kulttuurinen

Ekologinen

Sosiaalinen

Taloudellinen

x

x

Palvelut

Ruokapalvelut tekevät erilaisia palveluhankintoja kuten siivous- ja pesulapalveluhankintoja. Kestävää kehitystä edistävä ruokapalvelu tarkistaa palveluntarjoajiensa vastuullisuuden.

Ruokapalvelut voivat edistää palveluhankintojen vastuullisuutta muun muassa asettamalla kriteereitä palveluntuottajille (ympäristöystävälliset käytännöt, kuten kierrätyksen ja energiatehokkuuden, huomioimisen tai työntekijöiden oikeuksien, kuten työolosuhteiden ja palkkojen, parantamisen edistämisen). Lisäksi ruokapalvelut voivat tehdä yhteistyötä palveluntuottajien kanssa vastuullisuuden edistämiseksi. Tämä voi sisältää esimerkiksi tiedon vaihtoa, työpajojen järjestämistä tai koulutusten tarjoamista vastuullisuuteen liittyvissä asioissa.

Ruokapalvelut voivat huomioida YK:n kestävän kehityksen tavoitteet palveluhankinnoissaan ja valita palveluntarjoajia, jotka edistävät näitä tavoitteita.

Miten kilpailutetun palveluntuottajan kanssa tehdyssä palvelusopimuksessa on sovittu vastuullisuuden huomioimisesta ja kehittämisestä?	Hankinnan valmisteluvaiheessa kartoitetaan palveluntuottajan ympäristö ja vastuullisuusohjelma ja siihen määritellyt toimenpiteet.				
Onko ruokapalveluiden hankinnassa hyödynnetty Vastuullisten ruokapalveluiden hankintaopasta?	Ei ole hankittu ruokapalveluita.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
			X		
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x		x	

Kuljetukset

Vastuulliset kuljetuspalvelut ja -ratkaisut ovat taloudellisia, ympäristöystävällisiä ja sosiaalisesti kestäviä. Hankinnoissa huomioidaan yritykset, jotka vähentävät hiilijalanjälkeään ja muita ympäristövaikutuksia, samalla kun ne parantavat kustannustehokkuutta ja toimittavat tuotteita ja palveluita tehokkaasti. Ruokapalvelut voivat hankkia ekologisesti vastuullisia kuljetuspalveluita valitsemalla kuljetusyrityksiä, jotka käyttävät ympäristöystävällisiä kuljetusmenetelmiä ja vähentävät päästöjä esimerkiksi käyttämällä sähkö- tai hybridikuljetusajoneuvoja tai biopolttoaineita, kuten biodieseliä tai biokaasua.

Kuljetushankintojen vastuullisuus edellyttää ruokapalveluilta myös logististen ratkaisujen huolellista suunnittelua ja optimointia esimerkiksi kuljetusreittien optimointia, kuljetusten yhdistämistä ja varastonhallinnan parantamista. Tätä on hyvä tehdä yhteistyössä kuljetustoimijoiden kanssa. Ruokapalvelut voivat myös kannustaa kuljetustoimijoita vähäpäästöisen kaluston investointeihin.

Mitä kuljetuspalveluita ruokapalvelussanne tarvitaan?	ateriakuljetukset kouluille ja varhaiskasvatukseen. Tilauspalvelut henkilöstökuljetuksiin Tilauspalvelut muihin elintarvikekuljetuksiin				
Kuinka paljon kuljetuspalvelut aiheuttavat kustannuksia / osuus budjetista?	n. 2 - 5% kokonaiskustannuksista				
Mikä vaikutus ruoan tuotantotavalla on kuljetustarpeeseen?	suuri vaikutus, meillä kylmä/Cc- menetelmän käyttö on vähentänyt kuljetustarvetta.				
Voidaanko kuljetuksissa tehdä yhteistyötä esimerkiksi yhteistyökumppaneiden kanssa?	Ei voida, kuljetukset ja reitit ovat asiakaskohtaisia ja määräytyvät sen mukaisesti.				
Onko kuljetuksissa vaadittu ympäristövastuullisten ajoneuvojen käyttö?	Ei ole vaadittu, Edellytetään Euro-luokitusta.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				x	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x		x	

